

R71 – N702, Hasselt

Programma van Maatregelen

Auteur:

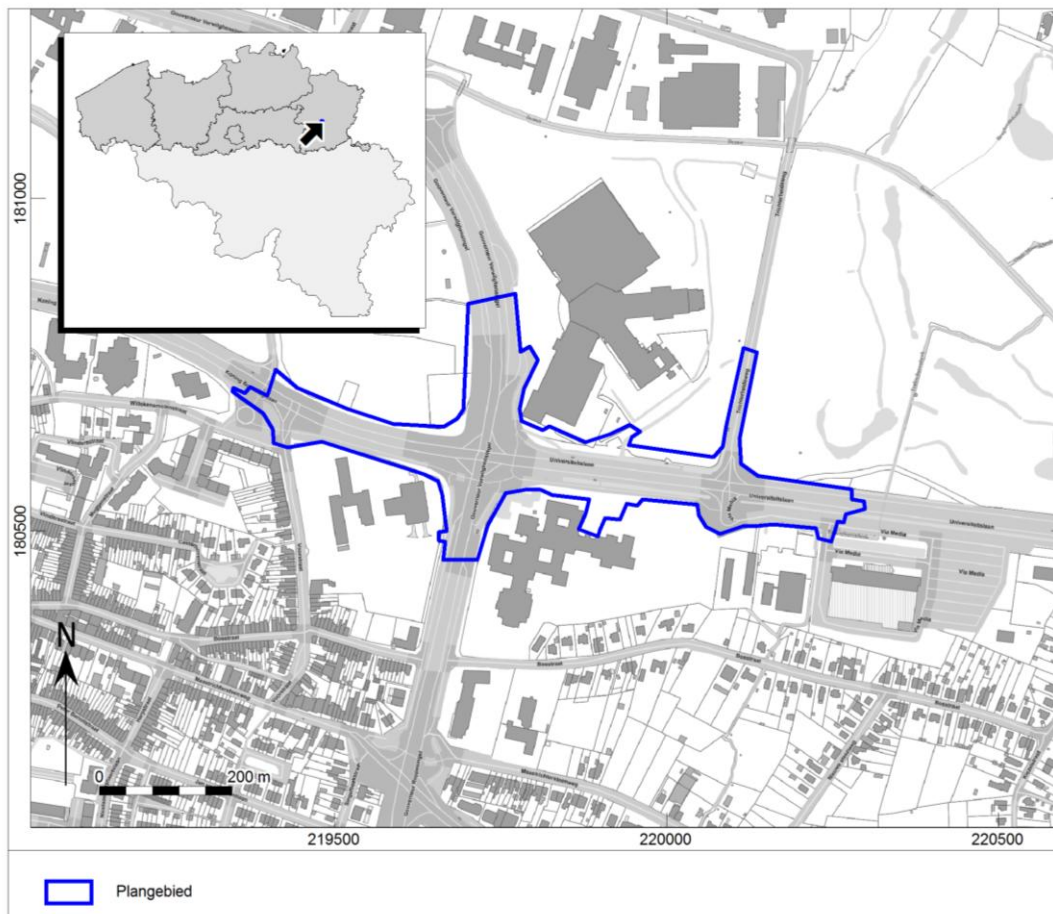
J. Van Bavel (bureauonderzoek, veldwerkleidster)

Autorisatie:

J.A.G. van Rooij (OE/ERK/Archeoloog/2017/00169)

1 Inleiding

In opdracht heeft het Vlaams Erfgoed Centrum in juli 2017 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie R71 en N702 in Hasselt (afb. 1). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen wegenis- en rioleringswerken.

Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.

2 Het vooronderzoek zonder of met ingreep in de bodem

2.1 Het uitgevoerde vooronderzoek

De bodem in het gehele plangebied is momenteel reeds verstoord door de voorbereidingen voor de ophoging voor de aanleg van het wegdek. Daarnaast is het plangebied reeds verstoord door de aanleg van fiets- en voetpaden, fietsentunnels, grachten, riolering, nutsvoorzieningen en groenzones. Onbekend is de diepteverstoring van deze zaken¹, maar er kan worden aangenomen dat het huidig wegdek circa 60 cm in de ophoging is. De diepte van fiets- en voetpaden kunnen zich situeren tussen circa 30 cm en 40 cm –mv. De

¹ De opdrachtgever heeft geen plannen van de huidige situatie voorhanden.

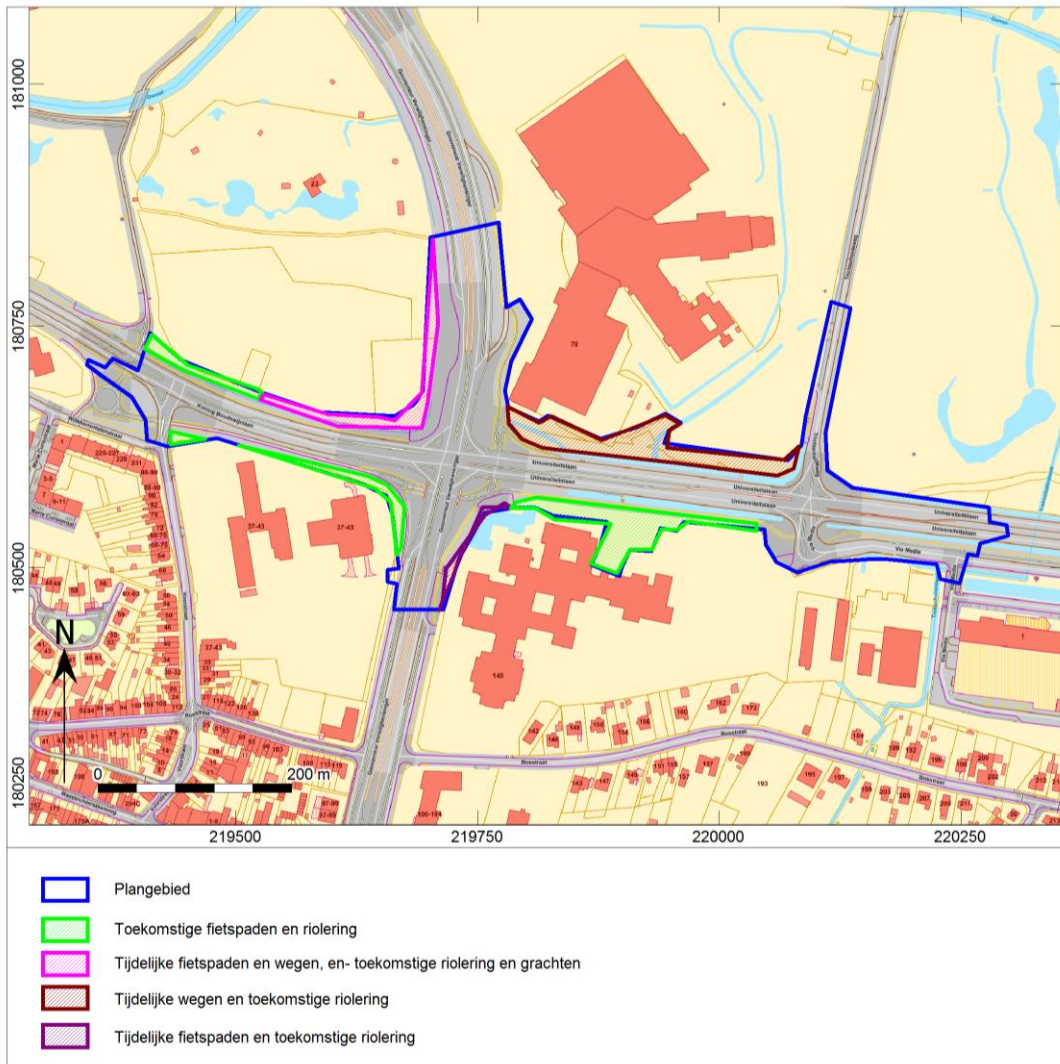
fietsentunnels hebben nog een bodemverstoring van circa 60 cm -mv. De grachten zullen reeds een bodemverstoring hebben tussen circa 50 cm en 1 m -mv. De riolering en andere nutsvoorzieningen kunnen zich situeren tussen 60 cm en 1 m in de ophoging. De riolering ligt onder het wegdek waarbij de huidige inspectieputten zich situeren tussen 1 en 4,50 m in de ophoging. Ook onder de fiets- en voetpaden komt een riolering voor op een diepte tussen 60 cm en 1 m -mv waarbij de huidige inspectieputten zich kunnen situeren tussen 1 en 4,50 m -mv. De bodemverstoring van groenzones zullen een minimale verstoring hebben. Er moet rekening gehouden worden dat het plangebied is opgehoogd tussen circa 60 (in het oostelijke gedeelte van het plangebied) tot 250 cm (in het centrale en westelijke gedeelte van het plangebied). Het kruispunt Gouverneur Verwilghensingel-Universiteitslaan zou zelf zijn opgehoogd tot 400 cm.

De geplande werkzaamheden zullen worden uitgevoerd in verschillende fasen (zie pag. 17 tot en met 30 in de archeologienota).

De werkzaamheden zullen betrekking hebben op de aanleg van een DWA- en RWA-riolering met de nodige U-putten, KWS-putten en bufferputten. De DWA-riolering zal zich situeren tussen 1,02 en 9,06 m in de ophoging. Onbekend is of deze riolering naar het oostelijke gedeelte van het plangebied toe nog steeds in een ophoging loopt of niet. Mogelijkheid bestaat dat de DWA-riolering in het oostelijke gedeelte van het plangebied in het maaiveld zal zijn, afgeleid uit het milieuhygiënisch onderzoek. Boringen zijn op deze plaats nog niet gezet. De RWA-riolering zal zich situeren tussen 0,58 en 7,77 m in de ophoging. Ook zal er een RWA-riolering komen onder het bestaande maaiveld. Dit zal ter hoogte van het kruispunt Gouverneur Verwilghensingel-Universiteitslaan noord zijn op een diepte tussen circa 1,08 en 1,68 m -mv, kruispunt Gouverneur Verwilghensingel-Universiteitslaan zuid en ten zuiden van Universiteitslaan op een diepte van tussen circa 1,79 en 2,1 m -mv, noorden van Universiteitslaan op een diepte van tussen circa 0,96 m en 1,91 m -mv en ter hoogte van Koning Boudewijnlaan in het zuiden op een diepte tussen 3,03 en 3,12 m -mv. De U-putten tussen 1,08 en 1,42 m in de ophoging. Ook zullen er U-putten worden aangelegd onder het bestaande maaiveld tussen 1,42 en 1,6 m -mv (aan de Koning Boudewijnlaan in het noorden). De KWS-putten zullen zich bevinden tussen 80 cm en 1,3 m in de ophoging. Daarnaast zal er zich KWS-put bevinden onder het bestaande maaiveld op een diepte van circa 3,59 m -mv. De bufferput zal een bodemverstoring tot 3,8 m -mv met zich meebrengen. De grachten zullen 1 m -mv bedragen. De grachten ter hoogte van Via Medialaan zullen tussen 1,84 en 2,57 m -mv bedragen. Deze bestaande grachten zullen worden ingebuisd. De keerconstructies bedragen 180 tot 500 cm al dan niet in de ophoging. De inspectieputten onder het wegdek zal zich tussen circa 1,6 en 1,74 m in de ophoging bedragen. Ook zullen er tot slot inspectieputten onder het bestaande maaiveld worden gelegd. Dit zal gebeuren ten zuiden van de Koning Boudewijnlaan op een diepte van circa 2,3 m -mv, ten westen van Gouverneur Verwilghensingel op een diepte van circa 0,57 m -mv, en - ten noorden van Universiteitslaan op een diepte van circa 1,74 m -mv.

Daarnaast zullen de geplande werkzaamheden betrekking hebben op wegeniswerken. Hierbij zal men tijdelijke fietspaden, wegenis, en- bruggen aanleggen. De tijdelijke fietspaden bevinden zich ten noordwesten en ten zuidoosten van het kruispunt Gouverneur Verwilghensingel-Universiteitslaan, en- deels ten zuiden van de Universiteitslaan. Deze zullen een bodemverstoring van circa 60 cm -mv met zich meebrengen. De tijdelijke wegenis zullen zich bevinden binnen en buiten het bestaande gabarit. Binnen het bestaande gabarit zal dit ten zuiden van de Universiteitslaan en Gouverneur Verwilghensingel zijn op een diepte van circa 60 cm in de ophoging. Buiten het bestaande gabarit zal dit ten noorden van de Universiteitslaan en- ten noordwesten van Gouverneur Verwilghensingel. Deze zullen bodemverstoring van circa 40 tot 50 cm -mv met zich meebrengen. De tijdelijke bruggen bevinden zich ten noorden van de Gouverneur Verwilghensingel. Deze zullen een diepte van 1 m in de oorspronkelijke ophoging met zich meebrengen. De toekomstige fiets- en voetpaden zullen een bodemverstoring hebben van 40 tot 45 cm -mv. De rij- en ventwegen zullen een bodemverstoring hebben van 50 cm in de ophoging. De fietstunnels zullen geen bodemverstoring hebben, aangezien zij worden aangelegd in de ophoging. De tramtunnel ter hoogte van de kruising Gouverneur Verwilghensingel-Universiteitslaan zal de oorspronkelijke bodemverstoring aannemen van de zuidelijke fietstunnel, namelijk 60 cm -mv.

(Ter verduidelijking afb. 2)

Afb. 2. Toekomstige verstoringen in het maaiveld.

2.2 Aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

Het plangebied is gelegen in de Demervallei. Op de historische kaarten is afgeleid dat de Nieuwe Demer zich deels door het plangebied situeerde. De quartair geologische kaart geeft enkel fluviatiele afzettingen weer in het noordelijke gedeelte van het plangebied. In het zuidelijke gedeelte van het plangebied komen eolische afzettingen voor. Dit is in tegenstelling tot wat de historische kaarten afbeelden. De aanwezigheid van een waterloop is gunstig voor vroege menselijke bewoning uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum. Resten uit het Paleolithicum en het Mesolithicum manifesteren zich als een spreiding van vondsten zonder sporenniveau aan het oorspronkelijk maaiveld. Deze zullen hoogstwaarschijnlijk niet meer intact aanwezig in het plangebied. Dit enerzijds door de voorbereidingen (bijvoorbeeld afgravingen) voor de ophoging van het wegdek, anderzijds door de aanleg van fiets- en voetpaden, grachten en fietsentunnels daar waar het plangebied niet is opgehoogd. Het Digitaal Terreinmodel, alsook boringen uit het milieuhygiënisch onderzoek stellen vast dat het plangebied is opgehoogd. Het wegdek is tussen circa 60 cm (in het oostelijke gedeelte van het plangebied) en 250 cm (het centrale en westelijke gedeelte van het plangebied) opgehoogd. Het kruispunt Gouverneur Verwilghensingel-Universiteitslaan zou zelf zijn opgehoogd tot 400 cm.

Eventueel aanwezige archeologische resten vanaf het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen kenmerken zich door een sporenniveau en zullen zich manifesteren in de vorm van overblijfselen van nederzettingen, kuilen, putten en erfafscheidingen. Het sporenniveau is het beste zichtbaar juist onder de bouwvoor (Ap-

horizont), vanaf een geschatte diepte van 25 cm –mv. De dorpen uit deze periode zullen zich eerder nederzetten aan de valleiranden op relatief hoger gelegen locaties, aangezien de vallei net iets te laag was en te nat. Het plangebied ligt hierbij net op de grens van een lager naar een hoger gelegen gebied. Er bestaat een kans op het aantreffen van mogelijke resten uit deze perioden, maar moet teruggeschaald worden. De bodemkaart heeft aangetoond dat naast ophoging, ook groeven en hoofdzakelijk een natte lichte zandleembodem zonder profiel aanwezig is. Bij dit laatste zal een sporenniveau niet zozeer meer zichtbaar zijn vanaf een geschatte diepte van 25 cm –mv. Daarnaast zijn de bovengenoemde bodems weinig geschikt voor akkerbouw. Voor het plangebied van dit project kan er geconcludeerd worden dat vroegere dorpen zich niet zozeer op deze locatie gingen situeren. Ten zuiden van het plangebied geeft een meer ideale plaats weer voor nederzettingen vanaf het Neolithicum.

Tot slot zijn voor de perioden na de Middeleeuwen verder geen referenties of meldingen aanwezig. De kans op het aantreffen van eventuele resten uit deze perioden is dan ook zeer klein. Het plangebied is in ieder geval sinds de jaren '70 van de 20ste eeuw in gebruik als wegdek. Het volledige plangebied is pas volledig voltooid aan het begin van de 21ste eeuw.

De consequentie van de voorgenomen ingreep zal eventuele archeologische resten kunnen aantasten van het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum daar waar men in het maaiveld zal gaan (afb. 2). Grotendeels zijn deze gebieden reeds verstoord zijn door enerzijds de voorbereidingen (bijvoorbeeld afgravingen) voor de ophoging van het wegdek, anderzijds door de aanleg van fiets- en voetpaden, fietsentunnels, grachten, riolering en eventueel andere nutsvoorzieningen, en- eventueel de bouw van de gebouwen die zich rondom het plangebied situeren. De kans op intacte archeologische vondsten uit deze perioden is klein, wat kosten-baten niet interessant zal zijn. In het gebied ten westen van Gouverneur Verwilghensingel Noord (roze gearceerde zone op afb. 2) bestaat er eventueel wel de mogelijkheid op archeologische resten aan het maaiveld. Momenteel is het bodemtype en de intactheid van de bodem onzeker. In totaal bedraagt dit gedeelte circa 6000 m². Dit is 16% van de totale oppervlakte. Dit is een vrij kleine oppervlakte van het totale onderzoeksgebied en tevens een lijnelement. Eventuele archeologische resten zullen slechts fragmentarisch onderzocht kunnen worden en niet bestudeerd kunnen worden als één geheel wat de potentie op kenniswinst gering maakt. Bijgevolg is dit kosten-baten ook niet interessant.

3 Advies op basis van de resultaten

Op basis van het bureauonderzoek wordt door het Vlaams Erfgoed Centrum geen verder onderzoek geadviseerd voor het gehele plangebied. Door de voorbereiding van de ophoging, aanleg wegdek, fiets- en voetpaden, riolering, nutsvoorzieningen en grachten, is de kans zeer groot dat binnen het tracé geen intacte archeologische resten meer aanwezig zullen zijn. Eventueel aanvullend op het tracé onderzoek zal niet leiden tot potentiële kenniswinst. Bijgevolg is vervolgonderzoek kosten-baten niet interessant. De geplande werkzaamheden zullen in het plangebied geen bedreiging vormen voor het bodemarchief.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het tracé blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.